

23.2.2020

ARVIO SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN TOIMIVUUDESTA 2019

Yleistä

Pelastuslaitoksessa vuoden 2016 alussa tehty organisaatiouudistus siihen jälkeenpäin tehdyin tarkistuksin on edistänyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamista ja kehittämistä. Organisaatiossa korostuvat tuloksellisuusajattelu sekä -vastuut entistä enemmän. Tarpeen mukaan näihin liittyviä yksityiskohtia tarkistetaan vuosittain työnjohdollisin toimenpitein.

Sisäinen valvonta

Ylivieskan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet sitovat myös pelastuslaitosta. Sisäistä valvontaa toteutetaan kaupungin hallintosäännön, johtokunnan vahvistaman talouden käyttösuunnitelman sekä pelastuslaitoksen sisäisten työnjohdollisten ohjeiden ja toimenpiteiden myötä. Ohjeita täydentävät ajantasaiset ja tarpeen mukaan tarkistettavat tehtäväkuvaukset.

Pelastuslaitoksen käyttösuunnitelman vahvistamisen yhteydessä johtokunta on määrännyt laskujen tarkastajat ja hyväksyjät sekä menettelytavan niihin tehtävissä muutoksissa tilivuoden aikana. Käyttösuunnitelmaan on sisällytetty myös keskeisimmät hallintoa ja taloutta koskevat määräykset. -

Ylivieskan kaupungin hallintosääntö selkiinnyttää myös pelastuslaitoksen osalta toimivalta- ja vastuusuhteita. Hallintosäännön ja ajantasaisten työnjohdollisten ohjeiden myötä pidetään koko laaja organisaatio tietoisena hyväksyttävistä käytännöistä. Näistä ohjeista sisäisen valvonnan kannalta keskeisimmät ovat pelastuslaitoksen toimintasääntö (viimeisin päivitys 9.1.2018), jossa käsitellään myös raportointia ja sisäistä valvontaa, sekä asemapalveluohje (päivitetty 29.12.2017) jossa on merkittäviä arjen työtehtäviin liittyviä ohjeita. Hankinnoissa noudatetaan voimassaolevaa hankintalainsäädäntöä, Ylivieskan kaupungin hankintaohjetta ja erillisiä pelastuslaitoksen hallintopäällikön antamia hankintaohjeita.

Pelastuslaitoksen hallinnollisten ja toiminnallisten prosessien arviointi on jatkuvaa ja niitä korjataan havaittujen kehittämistarpeiden perusteella tarvittaessa. Pelastuslaitoksen toimintasääntö ja asemapalveluohjeistus päivitetään vuoden 2020 aikana.

Riskienhallinta

Sopimusriskit

Kaikki pelastuslaitoksen sopimukset ovat sopimushallintajärjestelmässä ja siten jatkuvassa seurannassa. Toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimmät sopimukset pelastuslaitoksen osalta ovat:

- Jokilaaksojen pelastustoimen yhteistoimintasopimus
- Palokuntasopimukset alueen sopimuspalokuntien kanssa

- SPEK ry, vuoden määräaikainen yhteistoimintasopimus sopimushenkilöstön koulutuksesta
- Ensihoidon yhteistoimintasopimus Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa
- Ensivastesopimukset Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirien kanssa

Jokilaaksojen pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen toimivuutta seurataan käytännössä jatkuvasti osana talouden toteutumaa sekä johtokunnan vahvistaman palvelutasopäätöksen ja valtuustoon nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Vuoden 2019 aikana yhteistoimintasopimuksen 8 § on sisällöllisesti uusittu (pelastustoimen tarvitsemia toimitiloja koskeva pykälä) ja kaikki alueen kunnat ovat sen hyväksyneet.

Palokuntasopimukset ovat ajantasaiset, päivitettyinä ne astuivat voimaan vuoden 2015 alussa. Yksi sopimuspalokunta ei uutta sopimusta hyväksynyt, mutta sen osalta sovelletaan vanhaa palokuntasopimusta. Sopimusten toteutumista seurataan osana toimintavalmiuden toteutumista ja sopimuspalokuntien vuosiraportointia.

Ensihoidon yhteistoimintasopimuksen toimivuutta seurataan käytännössä jatkuvasti osana ensihoidon palvelutuotannon toteuttamista ja laadunvalvontaa sekä tiiviissä yhteistyössä sopimuskumppanin kanssa. Sama pätee myös ensivastesopimuksiin, joita lisäksi seurataan osana palokuntien toimintavalmiuden toteutumista.

Tietohallintariskit

Tietohallinnan henkilöriskejä pienentää tiivis yhteistyö kaupungin muun tietohallinnon kanssa. Kaikille ohjelmistoille ja tietojärjestelmille on pääkäyttäjän lisäksi varapääkäyttäjät nimettyinä. Kaupungin ja pelastuslaitoksen tietoverkon keskeisimmät laitteet on sijoitettu suojattuihin tiloihin varmistetun sähkönsyötön piiriin.

Tietoturva on varmistettu kolmen peruseriaatteen kautta:

- tiedon luottamuksellisuus: kullakin käyttäjällä on pääsy vain hänelle kuuluviin tietoihin siten kuin esimies on oikeudet määritellyt, käyttäjät todennetaan käyttäjätunnus-salasana yhdistelmällä, joista salasana on vaihdettava määräajoin. Salassa pidettävää tai luottamuksellista tietoa käsitellään asianmukaisesti.
- tiedon eheys on varmistettu joka vuorokausi tehtävällä varmuuskopioinnilla ja tiedon palauttaminen on myös testattu ja varmistettu.
- tiedon käytettävyys on varmistettu tilasuojauksella, sähkönsyötön varmistamisella sekä tietoliikenneyhteyksien kahdentamisella.

Pelastuslaitoksella oli määräaikainen tietoturvaprojekti 1.12.2017- 31.12.2018. Tietoturvan kehittämiseksi on syksyllä 2019 resursoitu sisäisesti päällystön työaikaa tietoturvan kehittämiseen ja valvontaan. Tieto- ja tilaturvavaatimukset ovat kasvaneet merkittävästi pelastustoimen TUVE-käyttövelvoitteen ja ERICA-hätäkeskustietojärjestelmän käyttöönoton myötä. TUVE-verkon liityntä on rakennettu valmiiksi ja on käytettävissä Ylivieskan paloaseman kaikissa tiloissa. Pelastuslaitoksen on huomioitava myös ensihoidon palvelutuotannon osalta riittävä tietoturvasäilytys, jonka merkittävänä osatekijänä on ajantasainen kulunvalvonta myös ensihoidon käytössä olevissa tiloissa.

Talousriskit

Pelastuslaitoksen talouden ja hankintojen ohjeet pidetään ajantasaisina. Merkittävimmät hankinnat keskittyvät hallintopalveluihin ja muutamalle johtoryhmän jäsenelle, jolloin hankintaprosessien laatua sekä valvontaa on kyetty kehittämään merkittävästi. Laskujen tarkastajien ja hyväksyjien määrää on vähennetty 2016 organisaatiouudistuksen myötä ja tällä saavutetaan laadukkaammat laskujen käsittelyprosessit. Palkkahallinnon prosessit ja -ohjelmistot ovat jatkuvan kehittämisen kohteena.

Uudistettu organisaatio korostaa talous- ja tulosturvallisuutta tulosalue-, tulosityksikkö- sekä kustannuspaikkatasoilla.

Pelastuslaitoksen irtaimisto on vakuutettu riittävällä tasolla ja vakuutusturvan toimivuutta arvioidaan vuosittain.

Henkilöriskit

Kaikkein kriittisimpiin tehtäviin johtoryhmätasolla, tulosalue- ja tulosityksikötasolla sekä kustannuspaikoilla on ennalta määrätty tai valmiiksi suunnitellut sijaisuusjärjestelyt. Pelastustoiminnan ja ensihoidon perustehtäviin on riittävä varahenkilöjärjestelmä käytettävissä tilapäisiin ja lyhytaikaisiin sijaisuuksiin, mikä vähentää myös ylityökustannuksia. Laskujen tarkastus- ja hyväksyntäjärjestelmä on käytännössä aukottomasti toteutettu sijaisuusjärjestelyin.

Pelastuslaitoksen koko henkilöstöä koskeva (ml. sopimushenkilöstö) työterveyshuolto on keskitetty yhdelle palveluntuottajalle (Terveystalo Oy), mikä parantaa henkilöstön työterveyshuollon yhtäläisyyttä ja saatavat raportit ovat kattavampia. Työturvallisuutta pyritään jatkuvasti kehittämään ja käytössä on vaaranpaikka- ja työtapaturmailmoitusmenettelyt.

Pelastuslaitoksessa on haettu jo vuosien ajan uudesta päätoimisesta henkilöstöstä henkilöturvallisuusselvitys suppeana turvallisuusselvityksenä (poikkeuksena ensihoidon lyhytaikaiset sijaiset). Vuoden 2019 loppupuolella henkilöturvallisuusselvityskäytäntöjä tarkistettiin siten, että päällystöstä ja eräistä erikseen nimettävistä tehtävistä haetaan suppean sijaan perusmuotoiset turvallisuusselvitykset ja käytäntö laajenee kattamaan koko päätoimisen henkilökunnan, myös jo palveluksessa olevat. Lisäksi henkilöturvallisuusselvityskäytäntöä laajennetaan sopimushenkilöstöön vuoden 2020 aikana.

Toiminnalliset riskit

Pelastuslaitoksen kaikkein kriittisimmät toiminnalliset riskit liittyvät pelastustoiminnan sekä ensihoitopalvelun toimintavalmiuteen ja häiriötilanteiden sietokykyyn. Näiden osalta palvelutuotannon on kyettävä toimimaan kaikissa olosuhteissa lähes häiriöttä. Riskejä on pyritty minimoimaan varahenkilöstöjärjestelyin, henkilövarauksin (VAP), VHF-varaviestiverkolla, satelliittipuhelimen, varmentamalla kriittisimpiä gsm-yhteyksiä, varmistamalla huoltoasemaverkosta riippumattomalla tavalla polttoainehuoltoa, varavoimaan liittyvillä järjestelyillä sekä kyvyllä tarvittaessa toimia ilman tietoverkkoja. Valvontatoiminnan, hallinnon sekä tukipalvelujen osalta toiminnalliset riskit eivät ole niin aikakriittisiä mitä pelastustoiminnan ja ensihoitopalvelun osalta.

Toimintavalmiuteen, lähinnä henkilöstön saatavuuteen hälytystehtäviin, on kiinnitetty yhä enemmän huomiota ja varsinaisia konkreettisia toimenpiteitä oli vuonna 2019 käynnistetty ns. motivaatiopalkkauskokeilu. Kokeilun ensivaiheen tulosten perusteella kokeilua on päätetty jatkaa vuoden 2020 loppuun saakka.

Ympäristöriskit

Pelastuslaitoksen toiminnassa merkittävimmät ympäristöriskit liittyvät pelastustoiminnan tehtäviin ympäristölle vaarallisia tai haitallisia aineita käsittävissä onnettomuuksissa. Normaalin pelastustoimintaan varautumisen yhteydessä kiinnitetään huomiota myös pelastustoiminnan toimenpiteiden vaikutukseen ympäristössä.

Muut riskit

Paloasemien tilaturvallisuutta on parannettu rakentamalla koko paloasemaverkoston kattava kulunvalvontajärjestelmä. Kulunvalvonnan käyttäjiä on tällä hetkellä n. 1100 henkilöä. Asemapaikkojen mekaanisia lukkoja vaihdetaan elektromekaanisiin lukkoihin remonttien ja uudisrakentamisen yhteydessä. Asemapaikkojen tilaturvallisuutta tullaan jatkossa kehittämään myös laajentamalla nykyistä videovalvontajärjestelmää kattamaan keskeisimpiä paloasemia. Tällä hetkellä videovalvonta on käytössä kolmella asemapaikalla ja vuoden 2020 aikana järjestelmään liitetään arviolta 2-3 asemapaikkaa lisää.

JOKILAAKSOJEN PELASTUSLAITOS

Merk.

Jarmo Haapanen

pelastusjohtaja